

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

10. září 2014 *

„Řízení o předběžné otázce — Směrnice 93/12/EHS — Zneužívající klauzule — Smlouva o spotřebitelském úvěru — Článek 1 odst. 2 — Klauzule odrážející závazné právní ustanovení — Působnost směrnice — Článek 3 odst. 1, článek 4, čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 — Zajištění pohledávky zástavním právem k nemovitému majetku — Možnost výkonu tohoto zástavního práva prostřednictvím dražby — Soudní přezkum“

Ve věci C-34/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Krajského soudu v Prešově (Slovensko) ze dne 20. prosince 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 23. ledna 2013, v řízení

Monika Kušionová

proti

SMART Capital a.s.,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení M. Ilešič, předseda senátu, C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (zpravodaj)
a E. Jarašiūnas, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: M. Aleksejev rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 5. června 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za slovenskou vládu B. Ricziovou, jako zmocněnkyní,
- za německou vládu T. Henzem a J. Kemper, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi A. Tokárem a M. van Beekem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: slovenština.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/12, s. 169) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách) (Úř. věst. L 149, s. 22), ve světle článku 38 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a rozsudku Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49).
- 2 Projednávaná žádost byla předložena v rámci sporu mezi Monikou Kušionovou a společností SMART Capital a. s. (dále jen „SMART Capital“) ve věci podmínek výkonu zástavního práva zřízeného k zajištění smlouvy o hypotečním úvěru a přípustnosti klauzulí uvedených v této smlouvě.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 7 Listiny stanoví, že „[k]aždý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydli a komunikace“.
- 4 Článek 38 Listiny stanoví, že v politikách Evropské unie je zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele.
- 5 Článek 47 Listiny v prvním pododstavci stanoví:

„Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem.“
- 6 Dvanáctý až čtrnáctý a dvacátý čtvrtý bod odůvodnění směrnice 93/13 znějí takto:

„vzhledem k tomu, že však za daného stavu věcí vnitrostátní právní předpisy umožňují, aby se uvažovalo pouze o částečné harmonizaci; že zejména tato směrnice se vztahuje pouze na smluvní podmínky [klauzule], které nebyly sjednány individuálně; že členským státům by měla být ponechána možnost, aby s náležitým ohledem na [Smlouvu o ES] zajistily spotřebitelům vyšší úroveň ochrany prostřednictvím přísnějších vnitrostátních ustanovení, než jsou ustanovení této směrnice;

vzhledem k tomu, že se předpokládá, že právní nebo správní ustanovení členských států, která přímo nebo nepřímo určují podmínky spotřebitelských smluv, neobsahují nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule]; že se proto nejeví jako nezbytné podřídit ustanovením této směrnice podmínky, které odrážejí závazná právní nebo správní ustanovení a zásady [...]; že v tomto ohledu znění „závazná právní nebo prováděcí ustanovení“ v čl. 1 odst. 2 zahrnuje také pravidla, která se v souladu s právními předpisy používají mezi smluvními stranami, pokud nevznikla žádná jiná ujednání;

vzhledem k tomu, že však členské státy musí zajistit, aby v těchto smlouvách nebyly obsaženy nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] [...]

[...]

vzhledem k tomu, že soudy nebo správní orgány členských států musí mít k dispozici přiměřené a účinné prostředky, aby zabránily dalšímu používání nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách se spotřebiteli“.

7 Článek 1 směrnice 93/13 stanoví:

„1. Účelem této směrnice je sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.

2. Smluvní podmínky [klauzule], které odrážejí závazná právní a správní ustanovení a ustanovení [...] nejsou předmětem ustanovení této směrnice.“

8 Článek 4 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se nepřiměřenost smluvní podmínky [zneužívající povaha klauzule] s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s odvoláním na dobu uzavření smlouvy s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechny další podmínky smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.“

9 Článek 6 odst. 1 uvedené směrnice stanoví: „[č]lenské státy stanoví, že nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] použité ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné [...]“.

10 Článek 7 odst. 1 téže směrnice stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a konkurentů existovaly přiměřené a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

Slovenské právo

11 Ustanovení § 151j občanského zákoníku stanoví:

„Pokud není pohledávka zajištěná zástavním právem řádně a včas uspokojena, může zástavní věřitel zahájit výkon zástavního práva. V rámci výkonu zástavního práva může zástavní věřitel uspokojit svoji pohledávku způsobem určeným ve smlouvě nebo prodejem zástavy v dražbě podle zvláštního zákona [...], nebo se domáhat uspokojení pohledávky prostřednictvím prodeje zástavy podle zvláštní právní úpravy [...], pokud tento či zvláštní zákon nestanoví jinak.“

12 Předkládající soud uvádí, že uvedený odstavec 1 obsahuje první poznámku pod čarou, vloženou za slovní spojení „podle zvláštního zákona“, která odkazuje na zákon č. 527/2002 o dobrovolných dražbách a o doplnění zákona Slovenské národní rady č. 323/1992 o notářích a notářské činnosti (Notářský řád) ve znění pozdějších změn (dále jen „zákon o dobrovolných dražbách“), a druhou poznámku pod čarou, vloženou za slovní spojení „podle zvláštní právní úpravy“, která odkazuje na občanský soudní řád a na exekuční řád.

13 Ustanovení § 151m občanského zákoníku stanoví:

„1) Zástavní věřitel může prodat zástavu způsobem stanoveným ve smlouvě o zřízení zástavního práva nebo v dražbě nejdříve po uplynutí 30 dnů od oznámení o zahájení výkonu zástavního práva zástavci a dlužníkovi, pokud osoba dlužníka není totožná s osobou zástavce, nestanoví-li zvláštní zákon jinak [...]“.

2) Zástavce a zástavní věřitel se mohou po oznámení o zahájení výkonu zástavního práva dohodnout, že zástavní věřitel je oprávněn prodat zástavu způsobem dohodnutým ve smlouvě o zřízení zástavního práva nebo v dražbě i před uplynutím lhůty stanovené v odstavci 1.

3) Zástavní věřitel, který zahájil výkon zástavního práva s cílem uspokojit svoji pohledávku způsobem sjednaným ve smlouvě o zřízení zástavního práva, může kdykoliv v průběhu výkonu zástavního práva změnit způsob výkonu zástavního práva a prodat zástavu v dražbě nebo se domáhat uspokojení prodejem zástavy podle zvláštní právní úpravy. Zástavní věřitel je povinen informovat zástavce o změně způsobu výkonu zástavního práva.“

- 14 Podle ustanovení § 74 odst. 1 občanského soudního řádu může soud nařídit předběžné opatření, pokud je nutné dočasně upravit vztahy mezi účastníky řízení nebo pokud existuje nebezpečí, že by výkon soudního rozhodnutí mohl být ohrožen. Podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. f) tohoto soudního řádu může soud předběžným opatřením nařídit účastníkovi řízení, „aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco strpěl“.
- 15 Zákon o dobrovolných dražbách v § 6 definuje dražebníka jako „osobu, která organizuje dražbu a splňuje podmínky stanovené tímto a zvláštním zákonem a vzniklo jí oprávnění k provozování dotčené činnosti“, a v § 7 odst. 1 definuje navrhovatele dražby jako vlastníka předmětu dražby, zástavního věřitele nebo jinou osobu, která je oprávněna navrhnout provedení dražby podle zvláštního zákona.
- 16 Pokud jde konkrétně o zástavního věřitele, ustanovení § 7 odst. 2 téhož zákona stanoví, že je povinen písemně prohlásit nejen to, že předmět dražby je možné dražit, ale i pravost, výšku a splatnost pohledávky, pro kterou se navrhuje výkon zástavního práva podle tohoto zákona.
- 17 Podle ustanovení § 16 odst. 1 uvedeného zákona je možné dražbu uskutečnit jen na základě písemné smlouvy o provedení dražby, kterou uzavře navrhovatel dražby a dražebník.
- 18 Podle ustanovení § 17 zákona o dobrovolných dražbách je dražebník povinen vyhlásit konání dražby prostřednictvím oznámení o dražbě. Pokud je předmětem dražby byt, dům, jiná nemovitost, podnik nebo jeho organizační složka nebo pokud nejnižší podání přesáhne 16 550 eur, dražebník uveřejní oznámení o dražbě v registru dražeb nejméně 30 dnů před zahájením dražby a oznámení o dražbě předá bez zbytečného odkladu ministerstvu za účelem zveřejnění v Obchodním věstníku. Oznámení o dražbě se rovněž zašle navrhovateli dražby, dlužníkovi zástavního věřitele, vlastníkovi předmětu dražby, pokud není totožný s dlužníkem.
- 19 Pokud je předmětem dražby byt, dům nebo jiná nemovitost, § 20 odst. 13 uvedeného zákona stanoví, že průběh této dražby musí být osvědčen notářským zápisem, ve kterém notář rovněž uvede povinnost předcházejícího vlastníka podle § 29 odst. 2 první věty tohoto zákona.
- 20 Ustanovení § 21 odst. 2 téhož zákona stanoví, že v případě, že dojde k porušení jeho ustanovení, může osoba, která tvrdí, že tím byla dotčena na svých právech, požádat soud, aby určil neplatnost dražby. Právo domáhat se určení neplatnosti dražby však zaniká, pokud se neuplatní do tří měsíců ode dne příklepu, s výjimkou případu, kdy důvody neplatnosti souvisí se spácháním trestného činu a jedná se o dražbu domu nebo bytu, ve kterém je předchozí vlastník předmětu dražby v době příklepu přihlášen k trvalému pobytu.
- 21 Ustanovení § 21 odst. 4 výše uvedeného zákona upřesňuje, že účastníky soudního řízení o neplatnosti dražby podle § 21 odst. 2 jsou navrhovatel dražby, dražebník, vydražitel, předcházející vlastník a dotčená osoba podle odstavce 2.
- 22 Pokud vydražitel zmaří dražbu nebo pokud soud určí neplatnost dražby, odstavec 5 uvedeného § 21 stanoví, že účinky příklepu zanikají ke dni příklepu.

- 23 V případě dražby majetku podle § 20 odst. 13 zákona o dobrovolných dražbách jeho § 29 odst. 2 především stanoví, že předchozí vlastník je povinen bez zbytečných průtahů odevzdat předmět dražby na základě předložení ověřené kopie notářského zápisu a doložení totožnosti vydražitele podle podmínek uvedených v oznámení o dražbě. Dražebník je dále povinen sepsat na místě zápis o odevzdání předmětu dražby. Konečně, tento zápis obsahuje zejména podrobný popis stavu věci a okolnosti, za kterých byly převedeny práva a povinnosti váznoucí na předmětu dražby a případně na jeho příslušenství.
- 24 Ustanovení § 32 odst. 1 uvedeného zákona stanoví, že není-li stanoveno jinak, dražebník bez zbytečného odkladu předá, po uhrazení nákladů dražby, uspokojení pohledávek zástavního věřitele a po zaplacení ceny dosažené vydražením, výnos dražby předchozímu vlastníku.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 25 Monika Kušionová uzavřela dne 26. února 2009 se společností SMART Capital smlouvu o spotřebitelském úvěru na částku 10 000 eur. K zajištění pohledávky bylo zřízeno zástavní právo k rodinnému domu, ve kterém má žalobkyně v původním řízení trvalé bydliště.
- 26 Žalobkyně v původním řízení podala proti společnosti SMART Credit k Okresnému soudu v Humenném žalobu na neplatnost smlouvy o spotřebitelském úvěru a smlouvy o zřízení zástavního práva a dovolávala se přitom zneužívající povahy smluvních klauzulí, kterými byla vůči tomuto podniku vázána. Uvedený soud prvního stupně smlouvu o spotřebitelském úvěru částečně zrušil a konstatoval, že některé smluvní klauzule byly zneužívající. Smlouva o zřízení zástavního práva byla zrušena v plném rozsahu. Obě účastnice řízení se proti tomuto rozsudku odvolaly ke Krajskému soudu v Prešově.
- 27 Předkládající soud se snaží určit, zda jedna z klauzulí smlouvy o zřízení zástavního práva, konkrétně klauzule týkající se mimosoudního výkonu zástavního práva váznoucího na nemovitosti, kterou jako zajištění poskytl spotřebitel, má zneužívající povahu, přičemž připomíná, že uvedená klauzule zástavnímu věřiteli umožňuje výkon zřízeného zástavního práva bez soudního přezkumu.
- 28 V rámci tohoto posouzení předkládající soud nicméně upozornil na dodatečný problém, jelikož dotyčná klauzule vyplývá z právní normy, tedy z ustanovení § 151j občanského zákoníku.
- 29 Vzhledem k tomu, že smluvní klauzule, jejichž přezkum musí zajistit předkládající soud, mohou být kvalifikovány jako zneužívající ve smyslu směrnice 93/13 a jedna z těchto klauzulí má původ v zákoně, tento soud zastává názor, že řešení sporu v původním řízení závisí na výkladu unijního práva.
- 30 Za těchto podmínek se Krajský soud v Prešově rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- 1) Musí být [směrnice 93/13] a [směrnice 2005/29] vykládány ve světle článku 38 [Listiny] v tom smyslu, že taková právní úprava členského státu, jako je ustanovení § 151j odst. 1 občanského zákoníku, ve spojení s dalšími ustanoveními právní úpravy použitelné v projednávané věci, která věřiteli umožňuje vymáhat plnění ze zneužívajících klauzulí prostřednictvím výkonu zástavního práva váznoucího na nemovitém majetku spotřebitele, a to bez posouzení smluvních podmínek soudem, navzdory existenci sporu o otázce, zda se jedná o zneužívající klauzuli, je v rozporu s těmito směrnici?
 - 2) Brání právní předpisy Evropské unie uvedené [v první otázce] použití takového vnitrostátního pravidla, jako je ustanovení § 151j odst. 1 občanského zákoníku, ve spojení s dalšími ustanoveními právní úpravy použitelné v projednávané věci, která věřiteli umožňuje vymáhat

plnění ze zneužívajících klauzulí prostřednictvím výkonu zástavního práva váznoucího na nemovitém majetku spotřebitele, a to bez posouzení smluvních podmínek soudem, navzdory existenci sporu o otázce, zda se jedná o zneužívající klauzuli?

- 3) Musí být rozsudek Soudního dvora [Simmenthal, EU:C:1978:49] vykládán v tom smyslu, že v zájmu cílů směrnic uvedených [v první otázce] a ve světle článku 38 [Listiny] vnitrostátní soud nepoužije taková vnitrostátní ustanovení, jako je ustanovení § 151j odst. 1 občanského zákoníku, ve spojení s dalšími ustanoveními právní úpravy použitelné v projednávané věci, která věřiteli umožňují vymáhat plnění ze zneužívajících klauzulí prostřednictvím výkonu zástavního práva váznoucího na nemovitém majetku spotřebitele bez posouzení smluvních podmínek soudem, a která mu navzdory existenci sporu rovněž umožňují obejít soudní přezkum smluvních podmínek *ex officio*?
- 4) Musí být článek 4 [směrnice 93/13] vykládán v tom smyslu, že klauzule ve spotřebitelské smlouvě, kterou uzavřel spotřebitel bez zastoupení advokátem a která věřiteli umožňuje mimosoudní výkon zástavního práva bez soudního přezkumu, obchází významnou zásadu unijního práva spočívající v soudním přezkumu smluvních podmínek *ex officio*, a z tohoto důvodu je zneužívající, a to i v situaci, kdy znění takové klauzule vyplývá z ustanovení vnitrostátního právního předpisu?

Vývoj, ke kterému došlo po podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 31 Slovenská vláda na jednání konaném dne 5. června 2014 informovala Soudní dvůr, že z důvodu přijetí zákona č. 106/2002 Z.z. ze dne 1. dubna 2014, který se ode dne 1. června 2014 použije na všechny platné smlouvy, se pravidla týkající se výkonu zástavního práva změnila.
- 32 Konkrétně článek V bod 7 tohoto zákona doplnil ustanovení § 21 odst. 2 zákona o dobrovolných dražbách, takže toto ustanovení napříště zní:

„V případě, že se zpochybňuje platnost smlouvy o zřízení zástavního práva nebo porušení ustanovení tohoto zákona může osoba, která tvrdí, že tím byla dotčena na svých právech, požádat soud, aby určil neplatnost dražby [...].“

K předběžným otázkám

K přípustnosti předběžných otázek

- 33 Německá vláda zastává názor, že první dvě předběžné otázky položené předkládajícím soudem nejsou přípustné.
- 34 Předkládající soud především neuvedl skutkové nebo právní poznatky nezbytné proto, aby Soudní dvůr mohl na uvedené otázky poskytnout užitečnou odpověď. Možný výkon zástavního práva bez soudního přezkumu nepředstavuje otázku týkající se nekalých obchodních praktik. Předkládající soud nadto neuvedl žádný konkrétní odkaz na ustanovení směrnice 2005/29.
- 35 Dále tyto otázky jsou teoretickými otázkami, jejichž zodpovězení nespadá do pravomoci Soudního dvora. Vzhledem k tomu, že společnost SMART Capital dosud nepřistoupila k výkonu zástavního práva, situace popsaná předkládajícím soudem nenastala.
- 36 Konečně, původní řízení se týká neplatnosti úvěrové smlouvy a smlouvy o zřízení zástavního práva. Předkládající soud však chce prostřednictvím těchto dvou prvních otázek spíše dosáhnout posouzení souladu vnitrostátních procesních předpisů se směrnicí 93/13. Vzhledem k tomu, že cílem směrnice

93/13 je sblížování právních předpisů členských států týkajících se zneužívajících klauzulí, směrnice se tedy týká pouze klauzulí uvedených ve smlouvách, a nikoliv podmínek výkonu takového zástavního práva, jako jsou podmínky stanovené vnitrostátním právem.

- 37 Slovenská vláda sice uznává, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vykazuje určité mezery, nicméně má za to, že první dvě otázky položené předkládajícím soudem jsou přípustné. Evropská komise na jednání uvedla, že podmínky nepřípustnosti, které Soudní dvůr definoval v usnesení SKP (C-433/11, EU:C:2012:702), nejsou v projednávané věci naplněny, takže zastává názor, že tyto dvě otázky jsou přípustné.
- 38 V této souvislosti je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Zamítnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané vnitrostátním soudem ze strany Soudního dvora je možné pouze tehdy, pokud je zjevné, že požadovaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém, nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které mu jsou položeny (rozsudek Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, bod 27 a citovaná judikatura).
- 39 Zaprvé je třeba uvést, že se první předběžná otázka – vedle směrnice 93/13 – týká též směrnice 2005/29. Nicméně, jak správně uvedla německá vláda, předkládající soud se omezil na citování posledně uvedené směrnice, aniž uvedl důvod, proč je její výklad nezbytný pro rozhodnutí sporu v původním řízení. Uvedený soud kromě toho neuvádí ani to, jak by výkon zástavního práva, který žalobkyně v původním řízení zpochybňuje, mohl představovat nekalou obchodní praxi.
- 40 Pokud se dále jedná o předmět projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, ta se týká působnosti čl. 1 odst. 2, čl. 3 odst. 1, článku 4, čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, kterými unijní normotvůrce stanovil výjimku z působnosti této směrnice, definoval, co se rozumí zneužívající klauzulí, stanovil pravidlo, podle kterého zneužívající klauzule nejsou pro spotřebitele závazné, a stanovil, že členské státy dbají na to, aby existovaly přiměřené a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících klauzulí.
- 41 Otázky položené předkládajícím soudem tudíž budou zodpovězeny pouze s ohledem na ustanovení směrnice 93/13.
- 42 Z druhé skutečnosti, že výkon zástavního práva ještě nebyl zcela dokončen, nezánamená, že uvedené otázky jsou hypotetické. Předkládající soud zdůrazňuje, že společnost SMART Capital skutečně vůči spotřebiteli podnikla kroky směřující k prodeji nemovitého majetku tvořícího zástavu. Dále, i když výkon zástavního práva nebyl dokončen, položené otázky se spíše než toho, zda k prodeji došlo, týkají skutečnosti, zda věřitel může *de iure* přistoupit k takovému prodeji a zda dlužník má procesní prostředky k tomu, aby výkon zástavního práva napadl.
- 43 V tomto smyslu předběžné otázky nejsou hypotetické a požadovaný výklad ustanovení směrnice 93/13 je nutný pro rozhodnutí sporu v původním řízení.
- 44 S ohledem na výše uvedené je tudíž třeba prohlásit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za přípustnou.

K věci samé

K první až třetí otázce

- 45 Je třeba uvést, že i když první otázka zmiňuje pouze článek 38 Listiny, projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se v podstatě týká článku 47 Listiny, který cituje mezi relevantními prvky unijního práva. Vzhledem k tomu, že se první tři předběžné otázky položené předkládajícím soudem týkají určení úrovně ochrany spotřebitelů a opravných prostředků, které mají spotřebitelé k dispozici, je třeba tento článek začlenit mezi nástroje unijního práva, o jejichž výklad je Soudní dvůr předkládajícím soudem žádán.
- 46 Podstatou prvních tří otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda ustanovení směrnice 93/13 musí být ve světle článků 38 a 47 Listiny vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která umožňuje vymáhání pohledávky založené na možných zneužívajících klauzulích formou mimosoudního výkonu zástavního práva váznoucího na nemovitém majetku, který spotřebitel poskytl jako zástavu. V případě kladné odpovědi se tento soud táže, zda v souladu s judikaturou vycházející z rozsudku Simmenthal (EU:1978:49), musí být použití těchto vnitrostátních ustanovení vyloučeno.
- 47 Je třeba připomenout, že článek 38 Listiny stanoví, že v politikách Unie je zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele. Článek 47 Listiny se týká práva na účinnou právní ochranu. Tyto požadavky platí pro provádění směrnice 93/13 (v tomto smyslu viz rozsudek Pohotovost, EU:C:2014:101, bod 52).
- 48 Soudní dvůr již ve své judikatuře rozhodl, že systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistoupí na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah (rozsudky Pohotovost, EU:C:2014:101, bod 39 a citovaná judikatura, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 39 a citovaná judikatura, a Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, bod 22).
- 49 Pokud jde o uplatnění záruk spojených se smlouvou o půjčce uzavřenou spotřebiteli, je třeba konstatovat, že směrnice 93/13 neobsahuje žádný údaj týkající se výkonu zástavního práva.
- 50 Nicméně z ustálené judikatury vyplývá, že při neexistenci harmonizace vnitrostátních prováděcích mechanismů nuceného výkonu v unijním právu je na vnitrostátním právním řádu každého členského státu, aby na základě zásady procesní autonomie taková pravidla stanovil, avšak za podmínky, že nejsou méně příznivé než pravidla upravující podobné situace podléhající vnitrostátnímu právu (zásada rovnocennosti) a že v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práv přiznaných unijním právem (zásada efektivity) (v tomto smyslu viz rozsudky Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 50 a citovaná judikatura, a Pohotovost, EU:C:2014:101, bod 46).
- 51 K zásadě rovnocennosti je nutno uvést, že Soudní dvůr nemá k dispozici žádnou informaci, která by byla s to vyvolat pochybnosti o souladu právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení s touto zásadou.
- 52 Pokud jde o zásadu efektivity, je třeba připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že každá situace, ve které vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, musí být posuzován s přihlédnutím k postavení tohoto ustanovení v řízení jako celku, jeho průběhu a jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních soudních orgánů (rozsudek Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, bod 34 a citovaná judikatura).

- 53 Specifika soudního řízení, která probíhají ve vnitrostátním rámci mezi prodávajícím nebo poskytovatelem na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé, kromě toho nemohou představovat okolnost, která může mít dopad na právní ochranu, kterou musí mít spotřebitel na základě ustanovení směrnice 93/13 (v tomto smyslu viz rozsudky Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, bod 55 a citovaná judikatura, a Aziz, EU:C:2013:164, bod 62).
- 54 V takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, je tudíž třeba určit, do jaké míry je použití ochrany přiznané uvedenou směrnicí v praxi nemožné nebo nadměrně ztížené.
- 55 V projednávané věci ze spisu vyplývá, že ustanovení § 151m odst. 1 občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 17 odst. 3 zákona o dobrovolných dražbách stanoví, že prodej v dražbě může být zpochybněn ve lhůtě 30 dnů po oznámení výkonu zástavního práva a dále že osoba, která zpochybňuje podmínky tohoto prodeje, může podle ustanovení § 21 odst. 2 téhož zákona jednat ve lhůtě 3 měsíců od příklepu.
- 56 I když směrnice 93/13 ve sporech týkajících se prodávajícího nebo poskytovatele a spotřebitele, ukládá vnitrostátnímu soudu rozhodujícího takové spory povinnost konat aktivně a nezávisle na samotných smluvních stranách (rozsudky Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, bod 39 a citovaná judikatura, a Pohotovost, EU:C:2014:101, bod 40 a citovaná judikatura), dodržování zásady efektivity nemůže vést až k tomu, že zcela zastoupí úplnou nečinnost dotyčného spotřebitele (v tomto smyslu viz rozsudek Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, bod 47).
- 57 S výhradou ověření, které bude muset provést předkládací soud, kombinace takových lhůt stanovených vnitrostátní právní úpravou dotčenou v původním řízení, jako jsou lhůty připomenuté v bodě 55 tohoto rozsudku, není srovnatelná ani se lhůtou 20 dnů, o niž se jednalo ve věci, ve které byl vydán rozsudek Banco Español de Crédito (EU:C:2012:349), ani s okolnostmi věci, ve které byl vydán rozsudek Aziz (EU:C:2013:164, body 57 až 59), ve kterých byla žaloba spotřebitele proti takovým mechanismům odsouzena k nezdaru.
- 58 Kromě toho za účelem ochrany práv, která spotřebitelé dovozují ze směrnice 93/13, jsou členské státy povinny, a to zejména na základě čl. 7 odst. 1 této směrnice, přijmout ochranná opatření, aby bylo ukončeno používání klauzulí kvalifikovaných jako zneužívající. To je ostatně podpořeno dvacátým čtvrtým bodem odůvodnění této směrnice, který uvádí, že soudy nebo správní orgány členských států musí mít k dispozici přiměřené a účinné prostředky.
- 59 Konkrétně podle ustálené judikatury Soudního dvora týkající se zásady loajální spolupráce, nyní zakotvené v čl. 4 odst. 3 SEU, členské státy, i když je jim ponechána volba sankcí použitelných na porušení unijního práva, musí zejména zajistit, aby tyto sankce byly účinné, přiměřené a odrazující (v tomto smyslu viz rozsudek LCL Le Crédit Lyonnais, C-65/12, EU:C:2014:190, bod 44 a citovaná judikatura).
- 60 Pokud jde o účinnost a odrazující povahu, písemné vyjádření předložené Soudnímu dvoru slovenskou vládou uvádí, že v průběhu takového postupu mimosoudního výkonu zástavního práva může příslušný vnitrostátní soud na základě § 74 odst. 1 a § 76 odst. 1 občanského soudního řádu nařídit jakékoliv předběžné opatření zakazující pokračovat v uskutečňování takového prodeje.
- 61 Jak již bylo připomenuto v bodech 31 a 32 tohoto rozsudku, zákon č. 106/2014, který vstoupil v platnost dne 1. června 2014 a je použitelný na všechny smlouvy zřizující zástavní právo, které byly k uvedenému dni platné, patrně změnil procesní pravidla použitelná na takovou klauzuli, jako je dotčená klauzule v původním řízení. Konkrétně, ustanovení § 21 odst. 2 zákona o dobrovolných dražbách v platném znění soudu umožňuje, aby v případě zpochybnění platnosti klauzule o zástavním právu prohlásil prodej za neplatný, čímž se spotřebitel se zpětnou účinností dostane do téměř stejného postavení, v jakém se původně nacházel, a náhrada škody, která mu vznikne v případě neoprávněného prodeje, tak nebude omezena na pouhou peněžitou náhradu.

- 62 Pokud jde o přiměřenost sankce, je třeba věnovat obzvláštní pozornost skutečnosti, že majetek dotčený mimosoudním výkonem zástavního práva dotčeným ve věci v původním řízení, je nemovitým majetkem tvořícím rodinné obydlí spotřebitele.
- 63 Ztráta rodinného obydlí nejenže může vážně zasáhnout do práva spotřebitelů (rozsudek Aziz, EU:C:2013:164, bod 61), ale staví rovněž rodinu dotčeného spotřebitele do obzvláště nejistého postavení (v tomto smyslu viz usnesení předsedy Soudního dvora ve věci Sánchez Morcillo a Abril García, EU:C:2014:1388, bod 11).
- 64 Evropský soud pro lidská práva v tomto ohledu zastává názor, že ztráta obydlí je jedním z nezávažnějších zásahů do práva na respektování obydlí a že každý, kdo je touto ztrátou ohrožen, v zásadě musí mít možnost nechat přezkoumat přiměřenost takového opatření (viz rozsudky ESLP, McCann v. Spojené království, č. 19009/04, bod 50, Sb. rozh. ESLP 2008, a Rousk v. Švédsko, č. 27183/04, bod 137).
- 65 V unijním právu je právo na obydlí základním právem zaručeným článkem 7 Listiny, který musí být předkládajícím soudem vzat v úvahu při provádění směrnice 93/13.
- 66 Pokud jde konkrétně o důsledky, které přináší vystěhování spotřebitele a jeho rodiny z obydlí představujícího jejich hlavní bydliště, Soudní dvůr již zdůraznil význam toho, že příslušný vnitrostátní soud má k dispozici předběžná opatření umožňující přerušení protiprávního řízení týkajícího se realizace zástavního práva k nemovitosti nebo zabránění takovému řízení, pokud se přiznání takových opatření jeví jako nezbytné k zajištění účinnosti ochrany zamýšlené směrnicí 93/13 (v tomto smyslu viz rozsudek Aziz, EU:C:2013:164, bod 59).
- 67 Možnost, že příslušný vnitrostátní soud může v projednávané věci nařídit všechna předběžná opatření, která jsou popsána v bodě 60 tohoto rozsudku, patrně může představovat přiměřený a účinný prostředek zabráňující dalšímu používání zneužívajících klauzulí, a je na předkládajícím soudu, aby tuto skutečnost ověřil.
- 68 Z výše uvedených úvah vyplývá, že ustanovení směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která umožňuje vymáhání pohledávky založené na případně zneužívajících smluvních klauzulích formou mimosoudního výkonu zástavního práva váznoucího na nemovitém majetku, který spotřebitel poskytl jako zástavu, pokud tato právní úprava v praxi neznemožňuje nebo nadměrně neztěžuje ochranu práv, která tato směrnice přiznává spotřebitelům, přičemž ověření této skutečnosti je na předkládajícím soudu.
- 69 S ohledem na odpověď poskytnutou na první část prvních tří otázek, není namístě odpovídat na jejich druhou část, která se týká dopadu judikatury vycházející z rozsudku Simmenthal (EU:C:1978:49) na vnitrostátní právní úpravu umožňující výkon zástavního práva mimosoudní cestou.

Ke čtvrté otázce

- 70 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu je, zda článek 4 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že brání smluvní klauzuli ve spotřebitelské smlouvě uzavření prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, i když obsah této klauzule vyplývá z právního předpisu.
- 71 V tomto ohledu je především třeba připomenout, že okolnost, že vnitrostátní soud formuloval předběžnou otázku po formální stránce tak, že odkázal na určitá ustanovení unijního práva, nebrání tomu, aby Soudní dvůr tomuto soudu poskytl veškeré prvky výkladu, které mohou být pro rozsouzení věci, jež mu byla předložena, užitečné, ať již na ně posledně uvedený v položených otázkách odkázal, či nikoli. V tomto ohledu přísluší Soudnímu dvoru, aby ze všech poznatků předložených vnitrostátním

soudem, zejména pak z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžil ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit (rozsudek Vicoplus a další, C-307/09 až C-309/09, EU:C:2011:64, bod 22 a citovaná judikatura).

- 72 Dále vzhledem k tomu, že předkládající soud obsáhle odkazuje na vyloučení smluvních klauzulí, které přejímají ustanovení vnitrostátního práva, z působnosti směrnice 93/13, je třeba mít za to, že i když uvedený soud neodkazuje na čl. 1 odst. 2 této směrnice, právě na toto ustanovení implicitně, avšak nutně, míří čtvrtá předběžná otázka. Proto je třeba považovat projednávanou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za žádost týkající se jejího čl. 1 odst. 2.
- 73 Konečně, z ustálené judikatury vyplývá, že Soudní dvůr může v rámci výkonu pravomoci v oblasti výkladu unijního práva, kterou mu svěřuje článek 267 SFEU, vykládat obecná kritéria použitá unijním normotvůrcem pro účely vymezení pojmu zneužívající klauzule (v tomto smyslu viz usnesení Pohotovost, C-76/10, EU:C:2010:685, bod 60 a citovaná judikatura). Nicméně je na předkládajícím soudu, aby s přihlédnutím k uvedeným kritériím rozhodl o konkrétní kvalifikaci předmětné smluvní klauzule v závislosti na okolnostech daného případu. Z toho vyplývá, že se Soudní dvůr musí ve své odpovědi omezit na to, že předkládajícímu soudu poskytne vodítka, která by posledně uvedený měl zohlednit při posuzování zneužívajícího charakteru dotyčné klauzule (rozsudky Aziz, EU:C:2013:164, bod 66 a citovaná judikatura, Kásler a Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, bod 45, a usnesení Sebestyén, C-342/13, EU:C:2014:1857, bod 25).
- 74 Zatímco čl. 1 odst. 1 směrnice 93/13 definuje působnost této směrnice, odstavec 2 téhož článku z působnosti vylučuje klauzule, které odrážejí závazná právní a správní ustanovení.
- 75 V tomto ohledu slovenská a německá vláda Soudnímu dvoru navrhuje, aby odpověděl tak, že se na smluvní klauzuli dotčenou ve věci v původním řízení, tedy prodej v dobrovolné dražbě, uvedená výjimka vztahuje. Naopak Komise je toho názoru, že užitečný účinek ustanovení směrnice 93/13 by byl ohrožen, pokud by se na takový případ, jako je případ dotčený v původním řízení, vztahovala takováto výjimka.
- 76 Soudní dvůr již měl příležitost připomenout, že čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 představuje výjimku z její působnosti, která se vztahuje na klauzule, které jsou odrazem závazných právních nebo správních ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudek RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, bod 25).
- 77 S ohledem na cíl uvedené směrnice, tedy ochranu spotřebitelů proti zneužívajícím klauzulím vloženým do smluv uzavřených spotřebiteli s prodávajícím nebo poskytovatelem, je třeba připomenout, že jako každou výjimku je třeba i tuto vykládat striktně.
- 78 V projednávané věci z rozsudku RWE Vertrieb (EU:C:2013:180) vyplývá, že tato výjimka předpokládá splnění dvou podmínek. Zaprvé smluvní klauzule musí odrážet právní nebo správní ustanovení a zadruhé toto právní ustanovení musí být závazné.
- 79 V tomto ohledu je třeba uvést, že pro účely prokázání toho, zda je smluvní klauzule vyloučena z působnosti směrnice 93/13, musí vnitrostátní soud ověřit, zda je tato klauzule odrazem ustanovení vnitrostátního práva, jež se použijí na smluvní strany nezávisle na jejich volbě, nebo těch, která se použijí automaticky, tedy v případě neexistence odlišného ujednání mezi smluvními stranami v tomto ohledu (v tomto smyslu viz rozsudek RWE Vertrieb, EU:C:2013:180, bod 26).
- 80 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba odpovědět na čtvrtou otázku tak, že čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že smluvní klauzule uvedená ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem je vyloučena z působnosti této směrnice pouze tehdy, odráží-li obsah závazného právního nebo správního ustanovení, přičemž ověření této skutečnosti je na předkládajícím soudu.

K časovým účinkům tohoto rozsudku

- 81 Za předpokladu, že Soudní dvůr dospěje k závěru, že ustanovení směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že takovému mimosoudnímu výkonu zástavního práva, jako je výkon dotčený ve věci v původním řízení, musí obligatorně předcházet soudní přezkum, se slovenská vláda domáhá toho, aby Soudní dvůr omezil časové účinky tohoto rozsudku.
- 82 Vzhledem k odpovědi poskytnuté na první tři otázky již není namístě na tento návrh slovenské vlády odpovědět.

K nákladům řízení

- 83 Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření účastníků původního řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) **Ustanovení směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která umožňuje vymáhání pohledávky založené na případně zneužívajících smluvních klauzulích formou mimosoudního výkonu zástavního práva váznoucího na nemovitém majetku, který spotřebitel poskytl jako zástavu, pokud tato právní úprava v praxi neznemožňuje nebo nadměrně neztěžuje ochranu práv, která tato směrnice přiznává spotřebitelům, přičemž ověření této skutečnosti je na předkládajícím soudu.**
- 2) **Článek 1 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že smluvní klauzule uvedená ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem je vyloučena z působnosti této směrnice pouze tehdy, odráží-li obsah závazného právního nebo správního ustanovení, přičemž ověření této skutečnosti je na předkládajícím soudu.**

Podpisy.